

Biblioteka „Kalendar”

knjiga 135

Copyright © 2024 Petar Pješivac

Copyright © 2024 za Srbiju, AGORA

Ova publikacija se u celini ili u delovima ne sme umnožavati, preštamovati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača, niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvima distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač po odredbama zakona o autorskim pravima.

PETAR PJEŠIVAC

AHAVA

JEDAN PRAVI LJUBAVNI ROMAN

metafizički zamajac – crni humor

Valentini

I ovaj život i sve ljubavi u njemu su tragične...

Bila je to osoba koja za sobom nije ostavila duboke tragove. Zapravo, Buhora Aroetija se više niko i ne seća. Doduše, retki su pamtili da je na Jaliji živio nekakav poslastičar koga su zvali tim imenom, ali ništa pouzdano ili iz prve ruke. Međutim, nešto malo šturih podataka o Aroetiju nalazimo u jednom almanahu iz septembra 1937. koji je izdavao izvesni Hajim Roje, knjižar sa Zereka, a koji su, opet, doslovno preuzeti i objavljeni u knjizi Davida Tajtacaka „Beogradski Jevreji i njihova zanimanja”:

„U starom Beogradu, na Jaliji, stanovao je i radio svoj zanat izvesni Buhor Aroeti. Zvali su ga i „Buhor El Alto”. Preko leta je prodavao sladoled od vanile i limuna, koji je sam proizvodio. U jesen i zimu prodavao je jevrejske poslastice i pečene bundeve na kriške. Bio je to zdepast čovek, srednjeg rasta, uvek opasan belom čistom keceljom. Na glavi je imao belu platnenu kapu, a na drvenoj obramici nosio je dve kante sa sladoledom. Bio je najbolji majstor sladoleda na Dorćolu. Sladoled je nudio i oglašavao na Ladino jeziku, glasno uzvikujući:

– Doldrma di leče i di limon, una kučarika un di džez! (sladoled od mleka i limuna, jedna kašičica mariaš – pet para dinarskih). Jevrejske poslastice i pečenu bundevu prvoklasnog kvaliteta pokrivaio je čistim belim čaršavom da na robu ne bi padala prašina. Preminuo je u dubokoj starosti poštovan i cenjen od svih stanovnika staroga Dorćola i Jalije.”

Razume se, između ostalog, da Rojeovom zapisu manjka dokumentarnosti i da, sam po sebi, ne predstavlja ništa više nego neku vrstu predanja ili legende o Buhoru Aroetiju. Naposljetku, nikada se i ne otkrije ukupan zbir nečijih nedoumica i ćutnji.

Ono što je već nesporno, jeste da je on postojao i da na Dorćolu, mestu njegovog prebivališta, Aroeti ipak ostavlja nekakav trag. Možda lagan kao palimpsest i trošan kao u topom pesku ostavljen, ali opet trag. A šta je Beograd danas do palimpsest jedne od njegovih mogućih budućnosti.

Isto tako je moguće da je Buhor život okončao usamljen: možda mučen LJUBAVLJU koje nije uspeo da se reši uprkos mukotrpnom radu, molitvama, duševnom tumaranju pa naposljetku i zbilja oskudnim znanjima o kabali i ostalim magijama bilo koje provenijencije. Međutim, ako izaberemo jednu od njegovih mogućih budućnosti, on se najverovatnije predao blaženoj pomirenosti sa sudbinom. Većina ljudskih bića tom slatko – gorkom predajom pred nedaćama što ljudski život donosi, često opravdava lenjivost da se išta promeni i iznađu celishodnija životna rešenja.

Pretpostavimo, opet, da ni Buhor, poput uostalom većine stanovnika Dorćola, nije ni želeo da se reši OSEĆANJA bez kojih bi postao sužanj sveokupne tiranije dosade: užasavajuće prosečnosti dakle, koja i jeste paradigma svake ljudske ali, kako ću vam predočiti, i andeoske egzistencije. Bilo kako mu drago bezbrojne su postavke Buhrovog prisustva u istoriji čovečanstva.

Ali, šta sam se ja tu raskokodakao a da vam se čestito nisam ni predstavio:

Pitate se ko sam?

Ja sam Anđeo. Moje ime je AHAVA. Zapravo, ono to nije, ali bih ovom pričom koju ću vam ispričati želeo da ga zaslužim, ne bi li me bar poneki od vas tim imenom oslovljavali. Kada kažem AHAVA, zbilja pomišljam na svu težinu kanonskih okova kojima sam obručen, nadajući se, ne bez izvesne doze humora (jer jedno bez drugog ne ide), da su bar poneki od vas „overili” Vendersov ili Bergmanov pokušaj da objasni koliko je teskobno anđelu smrti postati anđelom LJUBAVI.

Za one mlade koji često nemaju vremena da uoče umetnost, dovoljno je da kažem da je posredi niz otežavajućih okolnosti, ali pre i iznad svega – kanon sa svim svojim posledicama: bićima mog skromnog reda to je strogo zabranjeno. Hašmalimi su neumoljivi na tom planu, a predviđene kazne... ma da vas ne gnjavim o nečemu što vas se u krajnjoj meri i ne tiče. Uostalom, Eros – Tanatos u kontrapunktu – pa na tom klišeu se zasniva sveukupna istorija čovečanstva i, nažalost, svi užasi književnosti. Međutim, čak i da se usudim da postanem ono što nisam, ali opet žarko priželjkujem da budem, morao bih pre svega da padnem. Razume se, ne gromoglasno kao neki od mojih nekada visokocenjenih kolega što su popadali. Ni pošto kao oni, pa vi ni perca gordosti nećete pronaći na mojim krilima bez obzira koliko ih pažljivo trebali. Dakle, morao bih da to učinim nečujno poput pahulje i neprimetno poput kakvog praznog sna. Vidite, po svemu sudeći, morao bih, u najmanju ruku, da se preobrazim, podvrgnem metamorfozi

kao... kao u priči onog Kafke na primer, ali imaginacija nije moj *forte* pa su se svi moji dosadašnji napori pokazali uzaludnim.

Da bi bolje razumeli o čemu govorim, moraću da vam pobjasnim tu vekovnu tiraniju dosade sa kojom se, kao anđeo smrti, svakodnevno suočavam: jedno te isto zabacivanje krilom i nadnošenje senkom nad lica razrogačenih očiju; one-sveščivanje osmehom i primanje tek ispuštenih duša pod krilo; njihova došaptavanja, uzajamna hrabrenja, protesti, *et cetera, et cetera, et cetera*. Neko bezosećajan bi možda zaključio: mlaćenje prazne slame, i da znate da ne bi pogrešio. Pa i te duše, ako baš hoćete, jednako su prozračne, jednako plavičaste i lake, bez obzira na kvalitet njihovih sagrešenja.

Molim vas, pa služio sam najveće tirane, priznajem, čak i one od najgore sorte koju vi nazivate – patriotama.

Evo, baš nedavno ili... ili to bejaše oduvek, svejedno, tako nekako sedim, stojim ili visim na ispustu apside rimskog kupatila u gradu Singidunumu. Dokono zagledan u dno tipe-darijuma, u mozaik Herinog lika od tesarija dopremljenih galijama iz dalekih libijskih provincija, dovijam se kako da se oslobodim okova ove sveukupne tiranije dosade. Ovog „rajskog pakla”, kako jednom reče jedan moj kolega, a da pritom ostanem čitav. U vekovima koji mi pod kljunom promiču, iščekujući da mi bilo šta spasonosno padne na pamet, mozaik sa Herinim likom, vidim, naružiće tupom hunskom sekirom. Biće mi strašno dosadno a Heri gore nego u hiljadu Vergiljevih stihova o trojanskom poreklu Rima. Biće mi, velim, u najmanju ruku – svejedno, dok joj tesarije budu krzala kopita sarmaćanskih konja, a usne bledele od stida pred ostrogotskim obešenjaštvom. I, dok joj kameni venac kojim se gordo ovenčava, dogoreva od varvarskih vatri Gepida, ja ću i dalje tupo zuriti u zgarišta. Dugim ravnodušnim pogledom

ispraćaću i njih i nepismene Gote kako joj po licu mokre sve dok je u zaštitu ne prgrli Vizantija. Međutim, ubrzo je krađu Avari, rovare njenom utrobom, nadvoje prelamaju Sloveni, natroje Bugari, a jedan Papa njeno prebivalište prekrštava u – Beograd.

Pa šta onda? Na kraju krajeva, sva ta užasna razaranja ne mogu, ne znam koliko, da naškode ionako nezavidnom položaju u kojem se nalazim. Heri će Ugri podvaliti, Vizantija izneveriti nekoliko puta, a njenim grudima protutnjati teški oklopi krstaša ali to meni zbilja ne donosi ništa do eto, malo više jednoličnog posla. Posledično, pronaćiće je Dragutin i obnoviti taktikom svog teškog vremena, pa onda Milutin, potom Stefan, pa Đurađ, pa Sulejman, i, najzad, Maksimilijan, ali, budući da Hera očigledno tamni, ružni i truni se od iznošenosti i grubih prelazaka iz ugarskih i turskih u srpske ruke, ne mogu a da, zevajući od dosade, ne zaključim sledeće:

Nakon svega ovoga tvrditi da je ovaj grad – Beograd, u svojoj prošlosti doživljavao razaranja u najmanju ruku je bezobzirno, zar ne? Ma, čisti bezobrazluk moliću lepo i hibris nekih umišljenijih gradova poput, na primer, Sarmakanda, za koji je neki E. A. Po uobražavao da je grad iznad svih gradova. Razume se, sve su to obične izmišljotine i pesnička trabunjaja, jer u zbilji, šta god da to značilo, drevna je Troja samo peščana dina u svekolikoj pustinji smrti, pohara i stradanja koje je pretrpeo ovaj moj i vaš Beograd. Očigledno, svemu sam svedočio, sve upamtio i ništa mi nije promaklo, mada sam bio ophrven mislima o sopstvenom paklu dok najzad, posle vekovnog ili trenutnog ali svejedno teskobnog razmišljanja, nisam došao do jednog spasonosnog rešenja.

Zapravo, rešenje je pronašlo mene, kao kad štene izabere svog budućeg vlasnika. Ljupko, nenametljivo, spontano, uplovila je pomisao. Sasvim dovoljna da večnost, koja mi predstoji,

učini zanimljivijom: Podrazumeva se da mi je zabranjeno da promenim sebe, ali ne i vaš utisak o meni. U tom slučaju, manipulacijom koja je potpuno bezazlena i nije kažnjiva, ja postajem impresija, poput nekakvog avatara, čiji ste isključivi tvorac vi – ljudska bića. Nisam, dakle, pao, niti sam se preobrazio, već i dalje zadržavam svoj integritet anđela smrti. Kri-vica, ako je uopšte ima, isključivo je vaša.

Neki cinik bi se možda i usudio da pomisli: „Ako ga nema u kanonima Carstva nebeskog onda je posredi – đavo, ali to su gluposti, pa, moja namerenja su anđeoska, i kao što sam već rekao, menja se samo vaš utisak o meni. Naravno, ne samo na pojavnom planu, jer ja nisam starovekovna predstava u dugom tamnom ogrtaču sa kapuljačom i kosturom ruke koja pridržava kosu. Tako ne izgledaju ni daimoni, a kamoli anđeli, uprkos nastojanjima onog platoniste Celzijusa da nas izjednači. Baš me živo zanima kako bi mu bilo da mu dušu, pod svojom kapuljačom, čuva neki daimon ili demon. Ovako, ona se blista pod mojim krilom, laka, plavičasta i prozirna, odmah do duše onog Origena iz Aleksandrje, koji nas je branio, istinito govoreći da nismo isti sa daimonima.

Ali, ne izgledamo mi ni kao oni lepuškasti, astenični mlađići sa Leonardove i drugih „Blagovesti“. Daleko bilo, ali bolje da ne diramo u tu predrasudu o nama, jer sumnjam da bi jedna kokoška u vama pobudila išta drugo do sažaljenje. Bilo kako mu drago, dozvolićete da je bićima poput mene podarena bar mrva dostojanstva koje vi nazivate identitetom. Iz tog razloga ne želim da utisak o meni zasnivate na sažaljenju kojeg se gnušam i zbilja ne zaslužujem, već na jednoj priči koju ću vam ispričati a za koju svakim percem jamčim da će biti zanimljiva. Nekome se možda posreći trunak saznanja ili zrno lateralnog mišljenja, a nekome, opet, samo pregršt sete.

Međutim, ova priča nije za svakoga, ali jeste za većinu koja se pribojava LJUBAVI. Za većinu koja životari strahujući od

nedoživljenog, koja mrzi alternativne povesti i zadovoljava se sopstvenom prosečnošću. Pogotovo za one koji ne veruju ni samom sebi, kamoli nekom drugom, a takvih je priznaćete, na pretek.

Naposletku, nemojte previše ni očekivati od ove priče. Nije ona ni primaći, na primer, dokumentarnoj prozi jednog D. Kiša. Ja sam samo anđeo, a on je pisac čija se duša plavičasta i laka ugnezdila baš na mestu božanskog račvanja mojih krila. Taj D. Kiš uglavnom čuti kao da je sve već kazao, ne mudruje, ne zanoveta, a umeo je, jedared bar, svojom pričom da se izdigne do one visine sa koje ja posmatram svet. A, sa te moje, ili kako neki visokocenjeni poznavaoци umetnosti uobičajaju da kažu – „brojgelovske” visine, jednom anđelu poput mene, pa bio ja Azrael, Azrin, Azrail, Izrael, Azriel, Ezraeil, Ozriel, Abaddon ili ako hoćete Malak al Maut koji Berbere vuče za perčin i odvlači u Raj, svet ove priče predočava se u malom kutku Beograda nazvanom Dorćol.

Međutim, njena sušt, jezgro ili srce, nisu samo ukrštanja četiri stara drumu iz turskih vremena, niti raskrsnica ulica Cara Dušana i Kralja Petra kako već danas drumove nazivaju. Nije ono ni mreža uskih ulica, uličica i sokaka koje ove glavne, pod pravim uglom presecaju, niti je to padina Zerek duž stare keltske tvrđave, koju sujeta na gornji „*los de arriba*” i donji „*los de abajo*” Dorćol deli. Nije to ni nasip kojim Zerek obuzdava Dunav, niti bedeker kruga dvojke.

Srž ove priče zapravo je AHAVA. Naslovimo je mojim, anđeoskim avatarom, mojim anđeoskim vidikom. Nazovimo je LJUBAVLJU, koja sve dorćolske ulice, ljude i događaje što lagano ka Isteru teže, obasjava svojom subinskom mandorlom. Naposletku, niko ne bi smeo ovde da se nastani zauvek jer AHAVA je raskršće sa kojeg svako redom polazi na jednu od četiri strane sveta.